

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/wydawnictwo/do-pobrania/publikacje-bezplatne/99777,Waclaw-Jurgonski-Od-Szczegli-na-do-KL-Dachau-Kronika-przezyc-19401945.html>
12.07.2026, 08:36

Wacław Jurgoński. Od Szczeglina do KL Dachau. Kronika przeżyć (1940-1945)

Autor:

Ceran Tomasz

Opis

Wacław Jurgoński. Od Szczeglina do KL Dachau. Kronika przeżyć (1940-1945), wstęp i opracowanie Tomasz Ceran, IPN, Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko-Pomorskiego w Toruniu, Toruń 2019, 78 s.

[Wersja elektroniczna w Bibliotece Cyfrowej IPN](#)

Życie Wacława Jurgońskiego podczas II wojny światowej związane było z dwoma niemieckimi obozami - miejscami kaźni polskiej ludności cywilnej. O pierwszym z nich - obozie przejściowym w Szczeglinie koło Mogilna - słyszało niewielu, o drugim - obozie koncentracyjnym Dachau pod Monachium - niemal wszyscy interesujący się historią III Rzeszy Niemieckiej.

Wacław Jurgoński urodził się 1 października 1881 r., zmarł 2 czerwca 1956 r. w wieku 75 lat. Był rolnikiem, ukończył szkołę podstawową. Ożenił się z Koletą Pomorską, z którą miał sześcioro dzieci: Romualda, Janinę, Zenona, Annę, Czesławę i najmłodszą Cecylię. Ostatnie z nich zmarły w 2016 r. Początkowo miał gospodarstwo w Strzyżewie Kościelnym (k. Gniezna), a następnie przeprowadził się (ok. 1922 r.) do miejscowości Ławki (gmina Trzemeszno), z rodziną zamieszkał w domu, w którym wcześniej urodził się słynny Hipolit Cegielski. Jurgoński znał dobrze język niemiecki. Przed 1939 r. tłumaczył pisma urzędowe dla miejscowych Niemców. W czasie I wojny światowej Jurgoński był wcielony do armii niemieckiej. Po powrocie w rodzinne strony zajął się pracą na roli. Po wojnie, najprawdopodobniej korzystając z notatek sporządzonych w czasie pobytu w obozie w Szczeglinie koło Mogilna (obecne woj. kujawsko-pomorskie) i KL Dachau, napisał *Kronikę przeżyć*. W 1980 r. tekst wspomnień przepisał na maszynie jego syn Romuald Jurgoński zamieszkały w Zielonej Górze. Po latach maszynopis trafił do wnuka Wacława Jurgońskiego - Tomasza Gwiazdy z Kowalewa (gmina Szubin), który przepisał tekst na komputerze i skompletował różne pamiątki po dziadku. Publikacja wspomnień to głównie jego zasługa.

Wydanie wspomnień nie byłoby także możliwe bez wsparcia Urzędu Marszałkowego Województwa Kujawsko-Pomorskiego w Toruniu i Delegatury IPN w Bydgoszczy. Wnikliwa recenzja prof. dr. hab. Jana Szilinga z Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu pozwoliła uniknąć wielu błędów i uzupełnić relację W. Jurgońskiego.

Podstawą wydania wspomnień jest tekst *Kroniki przeżyć* przepisany przez Romualda Jurgońskiego (z oryginału) oraz Tomasza Gwiazdę (z maszynopisu). Obydwaj dokonali poprawek tekstu pod względem stylistycznym i gramatycznym, w taki sposób aby był on zrozumiały dla współczesnego czytelnika. Zmiany te jednak nie dotyczą spraw merytorycznych, o czym czytelnik może się

przekonać, czytając pierwszą i ostatnią stronę oryginalnej kroniki. Z tekstu usunięto oczywiste błędy i pomyłki. Wydawca uzupełnił tekst źródłami ikonograficznymi. Oryginalna kronika i jej wersja poprawiona znajduje się w bibliotece Biura Badań Historycznych Delegatury Instytutu Pamięci Narodowej w Bydgoszczy.

[Poprzedni Strona](#)

[Następny Strona](#)

